

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 38

2020

მთ. რედაქტორი

ტიტუ მონია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი,
აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. შოთაბრძოლვის ხეივანი №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-845-8 (38 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლობელისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვინდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვინდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცენიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდენტის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს პოლიტიკურ დონეზე შესრულებული ტომეშვი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადასრულებულია დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზიდენტის მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველებისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღამიწაზე...

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟანი მისვლია... მათ იცინან იმ იწყება დღამიწვის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივად უხვვდი ყოველ ძეხას, ყოველ კაბეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მარტივად

(გაგრძელება)

*

„ცვივა ფიფქები, –

სიტყვას ამბობს ბერი

ზამთარი,

ფრთების ფათქუნით ცისკენ ილტვის

კვამლის ფრინვე-

ლი,

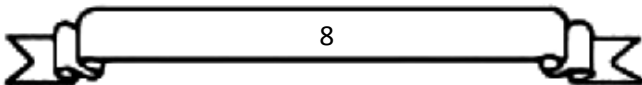
ძველი ცოლ-ქმარი –

ცა და მიწა ისევ შეერთდა.

და ცეცხლი ყველა ათასმეერთედ,

ღმერთებთან მებრძოლ ამირანზე

ღამაზ ლეგენდას“.

შინაგანი ექსპრესიით, დრამატიზმით, განწყობილების უშუალოებით გამორჩეული ლექსია: „ჩვენი წინაპრები“.

*

„მნათობთა ქოხებში სახლობენ,
ელვის ხმლებს ჭედენ
და, მზე –

მათი გრდემლია.

ცა საკირეა და კირია.

წვიმა – იმათი ცრემლია –

ჩვენ ვენატრებით და...

ტირიან“.

როცა ვაჟა ეგრისელის კოსმიური სამყაროს ამსახველ ლექსებზე საუბრობ, არ შეიძლება აღტაცება დამალო და ჟრუანტელმა არ დაგიაროს. ლექსი „ნატურმოტი“ – დიდებული სურათია კოსმიური სამყაროს თავისებური, თვალწარმტაცი პოეტური ხილვისა:

*

„ცის ლურჯ ლარნაკზე დადებული
ნალევი მთვარე –

ქართული ნესვის ერთი ნაჭერი.

და მწიფე-მწიფე ვარსკვლავები,

ვითარც ატმები,

განგების ხელით დასატული
ეს ნატურმოტი
ვის არ უხილავს
ცას –
მნათობებით დახუნძლული
მოტეხა ტოტი,
გამთენიისას
მეხის ქუხილმა“. –

და ასე უსასრულოდ გრძელდება არსთა და მოვლენათა აღქმა. ცა სიმადლეა, რასაც ვარსკვლავების ციმციმი გვამცნობს. პოეტი ნათლის უონვას მამლის ყივილთან, ცისკართან და რიჟრაჟთან ოსტატურად აერთიანებს და პოეტური სახეებით აღფრთოვანებულს ისდა დაგრჩენია ხმამაღლა თქვა: აი, პოეზია! რომ მხოლოდ ჭეშმარიტ პოეტს შეუძლია თქვას:

*

„მარადისობა მარად მე მინდა
და სიყვარულის
ჩუმი მეფობა, –
რადგან მოვლემარე დამეუბიდან –
მესმის ძახილი მზის და სინათლის,
რადგან სიშორის
კენწეროებზე –

მარად ჰყვავიან ცის ყვავილები“.

ვაჟა ეგრისელმა თავისი ლირიკული ქმნილებები კარიადიტებად შეუყენა ვარსკვლავებით დახუნძლულ ცას.

ან კიდევ:

„ცეცხლს ცრიდა ცა
მზის საცერით,
მერე უცებ
როს დაღამდა,
ატყდა ქარის რია-რია...
გამოექცა ზღვას ტალღა და...
ნაპირს თავი მიამსხვრია“.

აქ ყველაფერს ცინცხალი და პირველქმნილია, ყველაფერი ფეთქავს, სუნთქავს. ბუნების სურათის ამგვარი დახატვა მხოლოდ იმ პოეტს ძალუძს, რომელიც ბუნებას იმგვარად აღიქვამს, როგორც სიცოცხლის წყაროს.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში სამყაროს სმენითი აღქმა სამყაროს ხილვით აღქმას ტოლს არ უდებს. ორივე ერთად კიდევ უფრო მიმდაფრებს იმის შეგრძნებას, რომ დიდი ფანტაზია უფრო ღრმაცაა და დახვეწილიც რეალობაზე.

წინაპრის ხმალი და სატყვარი

„მკითხველს საშუალება ეძლევა თვალი გადაავლოს ჭეშმარიტ პოეტისეულ მსველელობას ამ უკიდურეს მზისქვეშეთში და დარწმუნდეს იმაში, რომ შემოქმედს გრძნეული ხილვები თავის ათასფეროვან პანოზე ოდენ სილამაზისათვის კი არ გამოუხმია, არამედ და, უპირველეს ყოვლისა, ჩვენს საწადმართო ფიქრთაღსაძვრელად და ამქვეყნად წინაპართა კვალზე მოსული ქართველისათვის თავის მამულიშვილური ვალის შესახსენებლად“.

ვაჟა ეგრისელის პოეტური პანგების სათავე სამშობლო ქვეყნის თავდავიწყებული სიყვარულია. სამშობლო, მისი გმირული წარსული, წინაპრის ხმალი და სატყვარი არის მისთვის უწმინდესი და უმაღლესი მცნება. პოეტი წარსულის მზიან ბილიკებს მისდევს და გულიდან მომსკდარი სტრიქონებით გამოხატავს თავყანისცემას და ერთგულებას. რამეთუ:

*

„მივსდევ წარსულის მზიან ბილიკებს,
ლოცვებში განვლო
ჟამმა რამდენმა,
ქორონიკონებს ვინდა დაითვლის...“

და ქართველის ცაზე კვლავ მელანდება:
იესოს კვართი,
„შურდული და ქნარი დავითის“. –

ამბობს პოეტი და მამულის სასახელო წარსულისადმი თავის სიყვარულს ყოველთვის ამაღელვებელი განცდითა და მაღალი შთაბეჭდილებებით გამოხატავს. იგი დაატარებს საქართველოსა და ღომგული წინაპრებისადმი ღრმა მადლიერების გრძნობას და მთელი რუდუნებით ცდილობს წარმოაჩინოს საქართველოს წარსული. სულმნათი წინაპრების ღრმადდასამახსოვრებელი სახეებით, მათი გმირული საქმეების სამზეოზე გამოტანით მომავლის კონტურებს წარმოაჩენს. საქართველოს ისტორიული წარსული ასაზრდოებს პოეტის სულსა და გულს, მთელ მის ცნობიერებას.

*

„ისტორიის ძველ საბძელში
გაღეწილი –
სხვათა ხმები,
ვით მარცვალი ყრია ფეტვის.
შენ ზღვისკარად დგახარ ულოდ.
(მტერს წარსული მიაფეთ)
ვინც დაგეძებს კვლავ გპოულობს,
კოლხო –
ძეო იაფეტის“.

პოეტი იმაშიც გვაჯერებს, რომ ქვეყნის სავალი გზა ია-უარდით არაა მოფენილი, სისხლი, რომელიც უხვად დაუღვრია ჩვენს წინაპრებს, კვლავაც დაიღვრება, რომ:

*

„ვით ვაუას,
 მეც ის „კაი ყმად“ მითქვამს,
 ვინც,
 ცბიერ დროუამს არასდროს მონებს,
 არც მაცდურ დღეებს ქცეულებს გზირად.
 აწმყოში ვხედავ:
 მომავლის პოეტს,
 ქართლის წარსულში მოწყენით მზირაღს“.

პოეტი გულით დაატარებს მშობლიური კუთხისადმი ღრმა მადლიერების გრძნობას და მთელი არსებით აქებს და ადიდებს ია-იების დიდებით გულმკერდშებნეულ მიწას, გულმართალ და პურად ხალხს. მშობლიური ბუნებაა სათავე და ბიძგი იმ მეტაფორისა, რომელშიც შედედებული სისხლივით იკვრება რეალური სინამდვილე, სუბიექტური ხედვა და მაღალი ტალანტი გაიძულებს გიყვარდეს მამული... პოეტისათვის ყველაზე ძვირფასია ოქროს საწმისის ფენომენი. აქ, ხსოვნის ეკრანზე, კვლავ ბრწყინდება თავისი სიდიადით: სოფლის ბაღახი, მარჩენალი ჩე-

ლა და ღომმა, თუთარჩელა, ღამე, ურმული და ურ-
მის გაუსაპნავი ბორბლების ჭრიალი. მშობლიური
კუთხის სიღამაზე ღირიკული შთაბეჭდილებებითაა
დახატული პოეტის მრავალ ლექსში, რომელიც ჩვენ
არაერთხელ მოვიხმეთ!

აქ კი მიზანშეწონილად მიმანია მოვიტანო ერ-
თი ლექსი:

*

„ჩემი სიცოცხლის გაშლილ სუფრაზე,
წლების მაგიერ
იმედების ყრია ნამცეცი.
და მზის სარკიდან ვხედავ ფარულად:
ჩემი ბავშვობა,
აქეთ-იქით თვალებს აცეცებს.
მეზობლის ბაღში მსხლის საკრეფად
გადაპარული“.

ეს არის დეტალებით მდიდარი და დინამიკური
ხატ-სურათი, რომელშიც მითი და რეალობა, მამუ-
ლის უსაზღვრო სიყვარული ჰარმონიულობითაა და-
ნახული და ემოციურად განცდილი.

მხატვრული შედარებების, ეპითეტების, ზოგ-
ჯერ ჰიპერბოლების მეტად მოხდენილი შეხავებული
გამოყენებით პოეტი ადვილად დასამახსოვრებელ და
ამაღლებულ სახეებს ქმნის. პოეტს სიამეს ჰგვრის

წინაპრის ხმლისა და სატვერის გახსენება. რომელიც აღძრავს ქართული მიწის, მშობლიური ცის დაცვის უკიდევანო სურვილს. გულწრფელი სიყვარული სამშობლოსადმი, წინაპართა ნაკვალევსადმი ერთგულება პოეტის წარმოსახვაში ერთმანეთთანაა შერწყმული და ამ მთლიანობის უზადო და ამაღლებული სიყვარული ჩანს შემდეგ სტრიქონებში:

*

„ჩემს მამულს როცა გაუჭირდება,
წამსვე უამურ ფიქრს
წამისევენ –
ათას ბრძოლებში დამენათევარი.
კედელს რომ ჰკიდიას,
და რომ ვერ ისვენებს –
წინაპრის ხმალი და სატვეარი“.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ვაჟა ეგრისელში გვხვბლავს და მისი პიროვნებისადმი ღრმა პატივისცემის გრძობას იწვევს მისი „ეგრისელობა“. ამით იმის თქმა მინდა, რომ მისი პოეზია, მისეული, ეგრისელისეულია რა თქმა უნდა, ის დაფუძნებულია ეროვნული პოეზიის მყარ ფუნდამენტზე, მის მდიდარ ტრადიციასზე. მაგრამ ამავე ღროს მას ყველაფერი თავისი აქვს, მათ შორის ლექსის ვერსიფიკაციაც კი.

„...არიან ისეთი პოეტები, რომლებმაც ლექსთა წყობის ფორმიდან გადაუხვიეს და მსოფლიო პოეზიას საკუთარი სტილი შესთავაზეს, მაგრამ მე სულ რამდენიმე მათგანს ვიცნობ: რაბინდრანათ თაგორს, უოლტ უიტმენს, ვლადიმერ მაიაკოვსკის, პაბლო ნერუდას და ვაჟა ეგრისელს“...

...უზომო და განუზღვრელია ვაჟა ეგრისელის პატრიოტიზმი. საქართველოს ყოველ კუთხე-კუნჭულს თავს ევლება, თითოეული მათგანის სახობოდ აქვს ჩანგი მიმართული, თითოეულის სატიკვარს მალამოდ ედება.

ღიას, არ დარჩენილა მთა, მდინარე, დაბლობი, მაღლობი, სოფელი თუ ქალაქი, ციხე თუ ეკლესია, რომელთაც თავის შეუღარებელ პოეზიაში არ მოფერებოდა, არ ემღერა, არ გაემსნევებინა, ან არ ეტირა მის ნანგრევებზე...

ღიას, გარდასული, დაუვიწყარი წარსულის პირუთვნელი მემატიანეა პოეტი თავისი ღირიკული ქმნილებებით. ტკბილ სიზმრებსა და ზმანებებში ხედავს ზნეკეთილ ადამიანებს, მოვლენებს, პეიზაჟებს, განსაკუთრებით სოფლისა. ასე ლამაზ ფერებში დიდოსტატის ხელით რომ იხატება – ხალხის წიადიდან გამოსულ მის ყოველ სიტყვას – სულს შთაბერავს, ჩარხავს და აჩუქურთმებს.

„ვაჟა ეგრისელის გასაოცარი პოეზია გიტაცებს სიტყვისა და ფრაზის წარმოუდგენლად დიადი

აზრობრივი დატვირთით. ღექსის თითოეული სტრიქონი ფიქრის მორევში გითრევს და გიმაღლებს პასუხისმგებლობის გრძნობას სამშობლოს, ხალხის, საკუთარი ოჯახის წინაშე...

ეს არის ღვთიური ნიჭით განათებული იმედისა და მომავლის პოეზია.

...მაღლობა პოეტს – ასეთი ყოველისმომცველი შემოქმედებისათვის!“

ბულგარელი პოეტი ნევენა ნიკოლოვა კი ამბობს: „როცა ვაჟა ეგრისელის წიგნს ავიღებ ხელში, ყოველთვის მომაგონდება ხოლმე დიდი პეტრე იბერი, რომელიც ქათქათა ტაძრებს აგებდა ღვთის სადიდებლად“...

ვაჟა ეგრისელი კი ღოცვისებურ ღექსებს აღუვლენს უფალს უნეტარესად.

*

„კოლხურ ღამეში წარსულიდან მოისმის კვნესა,
და პონტო უფრო უმატებს ღელვას,
თითქოს და იგი იმ შორეულ სევდას უცდიდა.
ო, ალბათ, მაშინ ტყუპისცალი –

„ბატა“ და „ჩელა“

შობა ჩონგურმა ცივ ფაცხაში თავის

მუცლიდან“, –

ამბობს პოეტი და კოლხური წარსულის ტრაგიკულ, მაგრამ მშვენიერ განცდას გვაზიარებს. „ბა-

ტას“ და „ჩელას“ ლამაზი, გადამდები სევედა ამ სურათში პლასტიკური სიცხადითაა და გამომსახველობითი ფერებით, მახვილი წარმოსახვით, დეტალებით და სივრცის რელიეფური განცდითაა დახატული.

ვაჟა ვერისელი ლექსის კომპოზიციაში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს ისტორიული წარსულის დეტალებსა და მოტივებს ამა თუ იმ კონკრეტული მხატვრული ამოცანის გადასაწვევად და ხორცშესასხმელად.

წარსულის სევდიანი დეტალი შემოგვანათებს ლექსში:

*

„ბორგავს კოლხეთი –

ღალატით ყელგამოღადრული,

თუნც პონტოს ახსოვს დღე

უარესი –

სისხლის წვიმების და მწუხარების.

ფაზისის პირას

უსაწმისო ველზე არესის,

ისმის ბღავილი აიეტის ცეცხლის ხარების.“

ან კიდევ:

*

„ათასლწულთა ქართო ნარწევებს,

საუკუნეთა ძილით დაღლილებს,
გაედვიძებათ ლოდზე –

წარწერებს –

საირმეს,

არმაზს,

მცხეთას და ბოლნისს,

მოუვლით უინი სამყაროს მოვლის“.

საქართველოს ისტორიის შემზარავი, შებიღწული წარსული, სალოცავი ხატების განადგურებაა მოცემული ლექსში:

*

„ქურსალარობა...“

ჩემს სამეგრელოს

კაცმა თუ ღმერთმა

დაარისხა

ასეთი ბედი.

ათას წლის მერე,

ზღვას რომ უვლის მძვინვარ ქარიშხლად –

მოთქმაა მეგრელი დედის“.

ასეთი ღირიკული წიაღსვლებით პოეტი წამიერად ჩაგვაფიქრებს, წარსულისაკენ მიგვახედებს და გონებაში ამოატივტივებს იმ გრძელ გზას, რომლის

გამოვლაც დასჭირდა ჩვენს ქართველობას, რათა დღევანდელობამდე მოეტანათ მამული ჩვენი...

საქართველოს ისტორიის ფურცლები სავსეა დიადი გამარჯვებებითა და შემზარავი დამარცხებებით. მატინემ შემოგვინახა თავგანწირვისა და თავგამოდების განუმეორებელი მაგალითები. გვყავდნენ მამულის ერთგული ლომგმირი ვაჟკაცები... სისხლით იწერებოდა საქართველოს ისტორია. პოეტისათვის საქართველოს ცრემლიანი ისტორია – გმირული სულისა და მარადიული უკვდავების ზეიმია:

*

„ფარ-ხმალთა ჟრიალი...

ცეცხლი და ომები...

და გადაყვილი და გადაძახილი –

მომხდურთ რომ სიკვდილით გარს უვლიდა.

ოფლს იწმენდ –

გადახდილ ბრძოლებით დაღლილი,

ამ წუთას მოხვედი თითქოსდა წარსულიდან“.

ეს ლექსი ეძღვნება ცნობილ მწერალსა და მეცნიერს, გამოჩენილ პროფესორს ლევან სანიკიძეს. პოეტს ჩვენი ქვეყნის წარსულის უტყუარი შეგრძნება აქვს და ჩვენი ქვეყნის სხივნათელ წინაპართა სასახელო საქმეების მოგონება ავსებს და სრულყოფს მის სიცოცხლეს. აქ, ამ ლექსში პოეტური წინათ-

გრძნობითა და ნათელმხილველობით ტრაგიკული სურათებია აღქმული, მაგრამ პოეტის თვალი ჭკრეტს ნათელ ფერებს და სჯერა:

*

„ამ უსაშველო წუთისოფელში,
ხსნასა და საშველს
მაინც პოულობს
და რბის იქითკენ ჩემი ბილიკი –
სადაც მარადჟამს დღესასწაულობს
დაფნის სიმწვანე.
და რტო ფინიკის“.

*

„ლამეს ჩამოუშლია შავი თმები ღრუბლების
და ცას აღარ მოუჩანს,
არც თვალი და არც სახე.
ელვას გადაუსხიპავს ვარსკვლავების თავთავი.
ვიცი,
სადღაც აქვეა უფლის თეთრი სასახლე,
მთვარის შადრევნები და
მზის მაღალი სათავე“.

ვაჟა ეგრისელის ეს უცნაური ხილვა ინტუიციურად დამაჯერებელია, რწმენით აღსავსე, მშვენიერი

ჰარმონიით, აზრისა და იდეის სიღრმითა და სიდიადით.

ვაჟა ეგრისელი მონუსხულია სასიქადულო წინაპრის, სხივნათელი მეფის დავით აღმაშენებლის პიროვნებით. პოეტისათვის დავით აღმაშენებელი საქართველოს ძლიერებისა და აყვავების სიმბოლოა. პოეტის მიზანია წარმოაჩინოს დავითის დროინდელი საქართველო და შეუფარდოს დღევანდელობა თავისი ტკივილებითა და განცდებით. ჩვენს პირველ წიგნში მივანიშნებდით:

*

„თვალებში ქართლის წარსულს ჩაეცქერი,
მესმის ყიჟინა,

გმინვა, გნიასი.

ვით საზღაურის მტრისთვის მიგება.
სიკვდილ-სიცოცხლის ჰარმონიაში –
ხმალი საბრძოლოდ ელვასავით მიიდრიკება.
დიდგორის ველზე სისხლთა მნთხეველი,
ქართველები კვლავ დგანან პირველნი
და საქართველო –

მათი წმინდა საკურთხეველი –
სავსეა თავით შესაწირველით.
დაღლილი მთები დგანან უძრავად,
დამით ტანჯული მოლოდინი
წამებს დაითვლის,

და აჰა! ბნელში, ქართლის
მტერთა შესამუსრავად,
მოდის სიკვდილი! – მეფე დავითი“.

„დავით აღმაშენებლისადმი მიძღვნილი ეს სტრიქონები იმის ჭეშმარიტი ილუსტრაციაა, რომ ეგრისელი წერს არა მარტო ჩვენი ერის, არამედ ყველა დროისა და ყველა ეპოქის ადამიანებისათვის. ზემოთმოტანილ სტრიქონებში პოეტმა მოგვცა პიროვნებისა და ისტორიის ახლებური დანახვა“.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

კავკასიის მთის ფერდობზე,
დღე და ღამე რომ ციმციმებს,
ყინულია თუ ნამსხვრევი –
რკინის

ჯაჭვის
ამირანის თუ აბრსკილის,
ქლუხორთან კი გაზაფხულის
ტყეს უკიდებს ცეცხლს
ასკილი.

1977

* * *

(იტალიური გამოფენა)

უკვდავების ცივი წყარო,
თითქოს ამ წუთს დაელით,
სასმისებში –
მზედ რომ ენთო,
მურილიოს,
კაელიოს,
ჯორჯონეს და ტინტორეტოს.

1982

* * *

სულ სადღაც, მიდიან...

სულ მიეჩქარებათ...

თვალს წამით ხუჭავენ

და წამსვე ახელენ...

და ამაყ ზღვის მსხვერპლთა ხსონას და

სახელებს

უსოვარ დროიდან ტირიან ქარები,

ტირიან...

და მაინც ვერ გამოიტირეს...

1987

* * *

ყინულის ფრთებით მკერდზე გვეხლება,
ქვეყნად არყოფნის წვიმა და ქარი,
მიწის ჭურჭელში სული დგას
ვიდრე,
სიცოცხლის გზები მთავრდება ჩქარა,
თუმცა,
ო, ზოგჯერ ჩვენ ფეხებს ვითრევთ.

1990

* * *

დატოვებს ღრუბლების საბრძანისს
და ამ თავიდან,
იმ თავით,
ელვა, წამს სამყაროს მოივლის...
მთვარე კი ტივტივებს ზღვად მაშველ
რგოლივით,
ცად ვარსკვლავები
ყვინთავენ.

1964

* * *

დღე,

უშიშარი ჯარისკაცია,

ბრძოლით დაღლილი და მარადუამს

ძილის

ნატრული,

მზე როცა ჩაეა,

დაუხუჭავს ღამე,

დღეს თვალებს,

რომ ერთი კარგად გამოაძინოს,

და უთენია გააღვიძოს თვალგაბადრული.

1989

ტალღები

ჩაფრენილებმა ქარის ფაფარზე,
გადაუარეს ათას დელემას,
ათას ფანტომებს –
ტალღებმა, როგორც ამორძალებმა.
მოადგნენ ნაპირს...
და კოლხეთში მძევლად დატოვეს:
ზღვის სიძლიერე,
სიდიადე,
და მოკრძალება.

1959

* * *

მტკვარ-არავის გაშლილ მკლავით,
გულში იხუტებენ ზამთარს,
თოვლის ცეცხლით ანანთები,
და...
ბებერი მცხეთის კართან,
თავმომწონედ დგანან მთები.

1961

* * *

ზღვას –

ქარიშხლის ედვა ბორკილი,

ცას –

ცისარტყელას სისხლიანი

ერტყა ქამარი

და ცრემლით საესე ჰქონდა თვალები,

ვნახე და ორივ დედიშობილა,

ცივ სტრიქონებში

დავასამარე.

1976

მამა, ძე და სულიწმინდა

მე,

სამივემ მიმატოვა

და გავიდა ეს ზამთარი,

სულ რომ თოვდა,

სულ რომ წვიმდა...

დღეს სამივე ჩემთან არის

მამა,

ძე,

და სულიწმინდა.

1959

* * *

ზღვა ველარ სცნობდა მის ძველ ბინადარ
ცას,

და დილაძღე უხმოდ გმინავდა,
ჩუმად ვუსმენდით მე და მალთაყვა,
გამთენიისას ღამემ,
მთვარე იმშობიარა,
მაგრამ რად გინდა, თვითონ გადაყვა...

1960

სამიათასი ლექსის ეპილოგი

ვწერე და ვწერე...

ვწერე და ვწერე...

და ამიტანა მართლაც და წერამ,

მაგრამ გაჩენით ვისიც მაქვს ვალი,

ვერა და ვერა...

ვერა და ვერა,

ვერ გავესწორე ვერაფრით თვალი.

1978

* * *

ქუხილის ხმაზე, როდესაც
ღრუბელი გადაიურის
ელვის სველ ნაწნავებს,
წუხან სივრცეები გასანასკვავები,
ვზივარ და...
სიშორე მაწვალებს –
ცის თვალში ჩაქუანგული ვარსკვლავების.

1959

წიგნი “ვაჟა ებრისელი”

პროფ. კოტე მელაშვილს

ამ საწუთროში სიკვდილზე ფიქრის,
გადამარჩინე თუკი
ვაებას,
თაყვანი ჩემი არსთაგამრიგევ!
“სიცოცხლეშივე მომანიჭე
მე უკვდავება”,
და ხელთუქმნელი ძეგლი ამიგე.

1993

ტაძარი

რა ძვირფასია, რა დიდია შენი ტაძარი,
და მე აქ მოველ,
შენზე ფიქრით ღამენათევი,
დიდხანს ვილოცე...
და მფარველი ღმერთი ვახსენე,
დავანთე ჩემი

წმინდა
სანთელი
და ჩემი ხატი შიგ დავასვენე.

1994

* * *

ერთმანეთს რქებით ეჯახებიან
შავი ღრუბლების –
შავი დევები,
ქუხილის ხმები დედამიწას ძრავს,
ცას ელვის ღიმილი პირზე აშრება,
ღულს და გვარგვალებს ზღვა,
შიგ ქარიშხალი
იხარშება.

1955

* * *

მეც მზის შვილი ვარ აიეტივით,
თანაც მდიდარი,
თანაც ღარიბი,
იქნებ მზემ ახლოს არ მიმიკაროს,
და მაინც მზერა ცისკენ გამირბის,
როგორც იკაროსს.

1992

მთვარის სონატა

სინათლის რქებით და ეშვებით,
სანამ მზის დევები
აიშვებენ,
დაუკრავს ღამე
ვარსკვლავების
კლავიშებზე
“მთვარის სონატას”.

1959

* * *

როცა ფრთა გაჰკრა ღრუბლებს
გრიგალმა,
ცის თვალში უცებ
წყენამ იელვა
და თეთრ ხეებზე მწუსარებამ
გადიმქუსარა...
მერე მოვიდა შავად,
ვიღაც გადამთიელი
და მზე ჩააქრო, როგორც ბუსარი.

1967

ოდოია

მოროდის ჟამს,

ზღვით ამოსულ ღრუბლებს გაჰყვა,

შემოაწნა ცისარტყელამ

შვიდფად ღობე

იქ,

მთებს მიღმა,

სად სინწა და კოდორია,

და მას შემდეგ,

სიმინდს მარგვლენ და უხმობენ

გლეხკაცები,

იმ გლეხის ბიჭს ოდოიას.

1958

* * *

მთვარის პატარა სარკმლიდან,
ხვალის მზიან დღეს ვუმზერ
და აღარ ვკარგავ იმედს,
თუმც დარდი მაწევს გულზე,
საფლავის ლოდზე მძიმე.

1994

* * *

როცა ზესკნელმა იბღავლა დილა,
ღამის საშოში
მთოვარე იძრა
და ცა ამწვანდა უცებ ნაძვივით,
სანამ ცხრათვალა ქარიშხალს ღვიძავს,
დაღლილ ზღვას,
აბა,
რა დააძინებს.

1989

* * *

მე ვხედავ:

 შენი თვალები ეძებს,
 პატარა გოგოს ონკანთან
დახრილს,
 ძუძუები რომ ჰკიდია მკერდზე,
ოდენა,
 თეთრი,
 მოსული კვახის,
 მაგრამ ჯერ მკვახე.

1965

* * *

მხოლოდ სამშობლო...
და პოეზია,
და სხვა საუნჯე არავითარი,
არც ოქრო-ვერცხლი,
და არც ლაღები,
და მაინც ქვეყნად ასე მდიდარი,
თვით სატანასაც შევებრალები...

1994

* * *

ჩაუდიოდა სქვია და წყაბუ,
მეგრული ფაცხა ჰგავდა
კუს ბაკანს,
და მე,
მარადუამს ფერმკროთალს და უძღურს,
შავი ზღვის ტალღა მირწევდა აკვანს,
ჩემი კოლხეთი მაწოვებდა
ლეგენდის ძუძუს.

1962

* * *

ყინულის ჯაგმნით,
და მიღეულ მთვარის წრიაპით,
მიწიდან ცამდე მიიწევენ
მთები –
უწვრთნელი
და ქარიშხალი სდევთ თებერვალის,
კოსმოსს იქით კი,
მნათობები
თვალს ვერ უწვდნენ
უსასრულობის
ფიქრის ისლით მოსილ
მწვერვალებს.

1978

* * *

რომ გაარღვიონ ცივი სიშორის
და სიმყუდროვის
შავი

უღრანი,
ვით მადაროელთ, თავზე ვარსკვლავებს
სინათლიანი ქუდი

ახურავთ
და დიღამდე
ღამეს ბურღავენ...

1964

ისევ აფხაზეთი, ისევ სამაჩაბლო

ურჯუკებმა და ურჯულოებმა,
შთამომავლებმა შაჰის თუ საქოს,
ქართველთ წაართვეს ფეძე და
ნერჩი,
ახლა დედები სისხლსაც ღვრიან
“ვახტანგის ნაქონს”,
რადგანაც ბედკრულთ,
რომ იტირონ ცრემლი არ შერჩათ.

1994

* * *

დასავლეთისაკენ ფლოქვთა თქარუნით,
ელვის ნალებით დაჭედილმა
ღრუბლების რემამ,
ჩამოიქროლა საღარ ცხენებად,
და მთვარის კავით დახნულ ცის ველზე,
ჭვრეტს ღამე მნათთა
აღმოცენებას...

1964

* * *

გამოქცეული მიწის სიშავეს,
გზის პირშავ ამბავს,
ისევ თეთრად ჰყვება იელი,
თუმცა არავინ აღარ ავალებს,
ხოლო შორს,
სადღაც,
სხვა სიძლიერით,
ნაწყვეტს ღამიდან,
მღერის კვამლი
ცად მიმაგალი.

1961

* * *

ათასწლეულთა ქარცი ქარებით,
დასერილია მოვარის
ლანდშაფტი
და შავრა ღამე,
როგორც ულაყი,
მიერეკება აღმოსავლეთით,
ოქროსფაფრიან –
მნათთა
ფაშატებს.

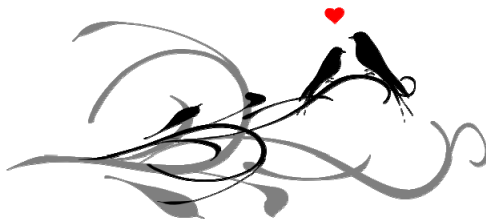
1959

* * *

მნათთა მირიადი სანთლით
დამწვარი და დანადგენთი
ცა –
როს გამოაჩენს ხახას,
მაშინ სამჯერ,
მამაღმერთი,
ელვის პირჯვარს გარდასახავს.

1977

* * *

ჩარგულას პირას დამსხდარან
დეკა,
ღვია და მუაველა,
ხმას არ იღებენ მუნჯივით,
ელიან ვაჟა-ფშაველას,
ლექსებით სავსე ხურჯინით.

1977

* * *

მოდის აპრილი...

და ველ-მინდვრები,

ხელებს უყრიან მწვანე სამოსელს,

იქვე,

ახლოს მდგარ მთას კი პირიქით,

ტანზე აცვია მოქათქათე თოვლის

პერანგი

და,

ჰალსტუხივით ჰკიდია ბილიკი.

1959

* * *

კვლავ აბლავდნენ ჩანჩქერები
და ყაყანი მთებმაც მორთეს,
რადგან მეხი აპობს ტინებს,

ცა,

წვიმას კი წყავის ფოთლებს,

კვლავ,

ულმერთოდ აკორტნინებს.

1989

ივლისი

ცეცხლში ეხვევა ცა და ხმელეთი,
ცვივა და ცვივა
ოქროს ისრები,
ხეები ფოთლებს იფარებენ... შველა
არსაით,
დამშრალან მნათთა
თაზისები,
წუხს მზის უდაბნო,
მოვარვარე
საჰარასავით.

1969

* * *

ცხავი,

საცერი და სამტკიცი –

შენი გაქვს,

დრო – ჟამი

ამტკიცებს,

და... შენი სიმღერა გაუძღვებს

გაცრას,

გაცხავენას და...

გამტკიცვას.

1959

* * *

დასალიერში მზე ისე მოჩანს,
ლაფში ჩაფლული,
ვით ურმის მორგვი,
წვიმს,
ქარი თითქოს თეთრ თუთას
არხევს,
ღღემ კი, ზოზინა ღრუბლების ჯოგებს,
გადაუჭირა ცისარტყელას
სახრე.

1959

* * *

შორი გზიდან მომავალი,
ჩვენზე “ფიქრით”,
ჩვენზე “ზრუნვით”,
კარს მოგვადგა ეს ზამთარი
თოვლ-ჭყაპით...
და ქარის ზურნით,
ვით ერეკლე მეფის დასთა საზანდარი.

1960

* * *

კართან მდგარ ლურჯთვალა აღუჩას
(დედაჩემს ასე რომ უყვარდა),
ნაღვლიან,
მოწყენილ სახეზე
ყვარა კვირტების ჭორფლი,
და ქალაქს მიმაგაღს,
იქ, ოფას შუკასთან,
ძაღლივით ამედევნა მოგონება სოფლის.

1987

* * *

გაზაფხულზე,
მიმწუხრისას,
ჩემს არ ყოფნას და
გარდაცვლას
შავი ფესვით იგლოვს კენკრა,
ლოდზე დაყრილ სიტყვის
მარცვალს
ვარსკვლავები ამოკენკავს.

1994

* * *

ღმერთების რისხვას გამოქცეული,
სადღაც ღრუბლებში
ელვა მოკივის...

შორს,

სიმყუდროვის ცივი კიდეა,
ცას გაუღვია ცისარტყელა მხრებზე
ჭოკივით,
და შუქით სავსე მზე და მთვარე
სარწყულებივით დაუკიდა.

1977

* * *

როცა მდინარე ვიყავი,
გულში ენატრებოდი
ზღვად ქცევას,
ზღვად ვიქეც...
ახლა ვწკმუტუნებ,
ვითარცა ძაღლი ნაცემი,
რადგანაც შურის და მტრობის
დღეები ჯვარზე მაცემვენ.

1989

* * *

შავი რაშით მოვა ღამე
და მიხურავს დღის თეთრ კარებს,
ზღვად სინათლის ფონებს მოსპობს
და ცის მკერდზე სავსე მთვარეს
მიადებს ვით ფონენდოსკოპს.

1960

* * *

სტოვებს ნაპირს და ზღვის ღელვას,
კეცავს “ბალზაკს”
და “მერიმეს”
და მიჰყვება სანაპიროს,
სადაც მწუხრის წევს არილი,
ჩემი მზერა,
ვითა ირემს,
უკან მისდევს მწვევარივით...

1986

ქაშვეთთან

აქ ლოცულობდნენ...

აქ დაეცნენ ბოლოს ისინი
ჩვენი შვილები...

ჩვენი დები...

ჩვენი დედები...

აქ, ქაშვეთთან ბავშვმა უცებ შემოჰკრა
ტაში

და უცაბედად,

მოქათქათე გუნდი მტრელების
მათი სულივით აფრინდა ცაში.

1989

* * *

ყვილის ორღესულებს დეზებზე ლესავენ
მამლები...

და აჰა, ვარდისფრად,
ცად აპრიალდა მახვილი ურიცხვი,
წამს ფერი ეცვალა და ღამე შეშინდა,
თუმც ყვითელგულა მურიცხები
სინთლეს კენკავენ მთოვარის
პეშვიდან.

1961

თეთრი ფრინველი

კარიდან-კარად დადის სიცივე,
მინაჩამსხვრეულ სახლებს,
გუბებს,
მჭვირვალე მინას უდგამს ყინულის,
და ანთებს ბუხრებს,
კერებს,
ნავთქურებს,
რადგან ზამთარი –
თეთრი ფრინველი,
მოფრინავს ციდან,
თოვლის თეთრ ფრთებს მოაფათქუნებს...

1964

* * *

მე ზღვას ვუყვარვარ თავდავიწყებით,
როდესაც ვტოვებ,
ოხვრას უმატებს,
და როცა მნახავს,
სხვანაირი მოსავს მშვენება,
გამორბის ჩემსკენ და ცხელ ქვიშაზე,
ქარიშხლით ნაქსოვ ტალღებს მიფენს
მოსასვენებლად.

1959

* * *

უშენოდ და უსიზმრებოდ
ღამე როგორ გავათენო...
დაფნის ტოტებს გინიავებ,
გვირგვინს გიწნავ დაფნითავე,
ირმად ქცეულს,
ვით აქტეონს,
სანამ შენი ქოფაკები დამფლითავენ...

1961

✽

* * *

მთვარეს, სვანური თეთრი ქუდივით,
კვლავ დაიხურავს
დეკემბრის ღამე,
ცა მნათობების მწვერებს აუშვებს,
გრიგალებს დელვით ევსებათ
უბე,
და აი, ახლა, ზღვის თბილ ხმაურში,
ო, რა ცივი სიხუმე
სუფევს.

1988

* * *

სადღაც,

ღრუბლების მიღმა კანკალებს:

“კურო”,

“კირჩხიბი”

და “ღრიანკალი”,

ხოლო უფრო შორს ჩამქრალ იმედად

ჩანს “დიდი დათვი” და “ანდრომედა”,

უფრო ახლოს კი ცას –

არღანივით

მთვარე კიდიან...

მზე კი არა ჩანს,

ზღვის –

მამამშუქეს მესმის ბლავილი...

1966

მანბლისის გზაზე

მივალ და მომდევნ

წითელი ქოლგებით

და წელში ტყდებიან

სინაზით –

ყაყაჩოები.

1977

წუხილი

ვითარც ადრე ტილით თათრის,
გავსებულა ახლა ქართლი
ცრემლით...

“უუით!...

და “ვაითი!”...

კახეთს ისევ დაჯდა ელი,
და... არსაით ჩანს დავითი,
და... არც ბრძენი ჭყონდიდელი.

1993

* * *

არ მადარდებს დღე უკუნი,
რადგან ღამე,
მნათობების
ოქროცურვილ ასობით
“ე-ა-ჟ-ა”, -
აწერს ცის დიდ დაფას,
მივაბოლებ მე, მეოცე საუკუნეს...
და ნაფაზზე,
ვურტყამ ნაფაზს...

1971

გილიოტინა და ეშაფოტი

იგი ერთია,

არა ჰგავს არავის,

სულ სხვაა მისი სრა-სასახლე,

ფაცხა,

კარავი,

სადაც ის ცხოვრობს

და სიზმარში სადაც აბოდებს:

გილიოტინა ან ეშაფოტი!

გილიოტინა ან ეშაფოტი!

1992

შორს ჩანან მთები

ეჰე... ჰე, ჰეეი!

გავძახი სივრცეს...

შორს ჩანან მთები...

ეჰე... ჰე...

ექოს,

მომბრუნებოდა,

ძალა არ ეყო.

1957

* * *

ჟამთა დენას დაუშლია ტივები,
არც დუღუკი...
და აღარც პურ-მარილი,
მტკვარს
მეტეხი უჭირავს, ვით ქამანჩა,
იქვე “თათრის მოედანი” გდია ძველი
თარივით,
რომ დაუკრას,
საიათნოვა არა ჩანს.

1972

* * *

ზღვამ აიწია ქარის საყელო
და თავი მისცა წვიმას და ბორგვას,
ცას კი ხელიდან გაუფარდა
და ელვის ძაფი,
კვლავ დაახვია ღრუბლების გორგალს,
მერე,
ყოველი მიწყნარდა და ჩათვლიმა
ზღვამაც,
მაგრამ უეცრად იზმუვლა გემმა,
და არ აცალა ზღვას წამით თვლემა.

1979

* * *

ყველას თავისი გზა აქვს სავალი,
ეს მცირეა თუ დიდია,
მწერლის გზას მუდამ
ძნელი გზა ერქვა,
რადგან ის კალმის წვერზე კიდია,
როგორც გლეხკაცი გუთანს
და ერქვანს.

1990

* * *

იქუხა...

და დასალიერთან,

ქარი კვლავ გამოჩნდა კაპრიზი,

ხან “მხარულს” ხმარობს

და ხან “ორგიას”,

ზღვა-დედა,

არ უშვებს,

და მაინც ნაპირზე,

ტიტლიკანა ტალღები ამორბიან...

1964

ბიხაროღუნ

საწუთრომ რადგან არ მომცა ჭკვიტი
და აღარ ძალმიძს მეც
მეტი ღავა,
ერთხელ იქნება,
ხელს ავუქნევ დღეებს,
ვით ჩიტებს,
დავაფროთხო მათ და...
მეც იქით წავაღ.

1994

* * *

მათი ოხერა და მათი წუხილი,
მოსაფერებლად მუხლზე
დავისვი,
მაინც კვნესის ხმა მესმის საპყართა,
ყველას მშობელი
ელის თავისი,
მეც ჩემი დედა მელოდება
გზაგასაყართან.

1992

* * *

გამოჰყვებიან მთვარის ბილიკებს,
მერე მთებით და
ზღვებით ივლიან,
დაერევიან გზაში ერთურთს და იომებენ:
ღრუბლების –
შავი ესკადრილია,
ზვირთების –
ღურჯი ლეგიონები.

1971

* * *

ეს მერამდენე წელიწადია,
სიკვდილზე ფიქრს რომ
ველარ ვიშორებ
და სივრცეები ვარსკვლავებით ღამეს
მითევვენ,
რომლებსაც ზურგზე
ნაკვერჩხლები ადევთ
სიშორის,
ცივი სინათლით ეწვით თითები.

1990

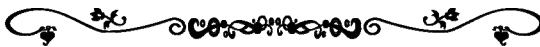

იქნებ

“ვეფხი რომ წამოუფრინდა,
დრო იყო შუადამისანი”.
ვეფხის და მოყმის ბაღადა

ტარიელს ტანს რომ ემოსა
ტყავი ვეფხისა მღრინავი,
იქნებ...
ის ვეფხი გაცოცხლდა,
დასტოვა მხარე არაბთა,
იქნებ...
ის იყო მოყმეს რომ
წამოუფრინდა არაგვთან.

1976

* * *

საუკუნე საუკუნეს

სდევს

და... ქვას და ცეცხლს უშენენ

ავაზაკნი ათას ჯურის,

მაინც,

თბილისს ხელს უმშვენებს

მტკვარი – მარჯნის სამაჯური.

1984

* * *

ვითარც რამზესის
საომარი შავი ეტლიდან,
მესმა ტყორცნის ხმა
დიდი ლოდების,
ციხესთან შხევის,
აჩრდილიც გაკრთა მოულოდნელად
აიეტის თუ...
დიდი გუბაზ მეფის?

1993

* * *

გვიან მივხვდი რომ საწუთრო:
სამსალა და
ქებაფია,
იქ ჩაივლის ყველა, რასაც
“სიკვდილის გზას
ეძახიან”.

1972

კვამლი

კვამლი,

ცეცხლით დამწვარი

ხის სულია

და ეწვის სხეული

(ცეცხლი კი ღვთის შვილობს),

და შავით მოსილი მიიწვევს ცისკენ,

ღმერთთან რომ

იჩივლოს.

1961

* * *

ცამეტაგან,

ის ერთი ღრუბელი,

მოციქულად რომ

მიუვიდა

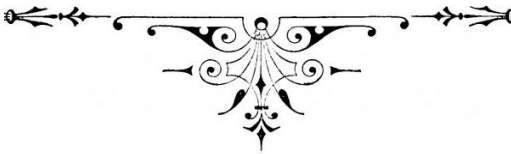
მზეს,

მარადის ხელუხლებელს,

უკოცნის მუხლებს,

ვითარცა იუდა.

1958

* * *

წუთისოფელმა ბევრი აწვალა...
და უკვდავებამ
ყველა იშვილა,
ვინც რომ გაექცა უნდო ბედს იქით:
რუსთაველი და
გურამიშვილი,
ვაჟა,
აკაკი,
ტატო,
ბესიკი.

1959

* * *

მზე

რომ მზე არის,

ო, ისიც,

გვემალება, და წყვილადში

არ ვიყოთ დაუსრულებლივ,

ვარსკვლავებს გვისინათლებენ,

ციდან –

წინაპრის სულები.

1977

**უიტმენის მოგონება ცელეუსის
კუნძულზე**

მშვიდზე მშვიდი ოკეანე
დუმს მკრთალი და
ლილიანი,
შორით მოჩანს კუნძულები:
ცელეუსის და იავის,
მე ვიგონებ უიტმენს და
მკოცნის მისი ზღვის
ნიავი.

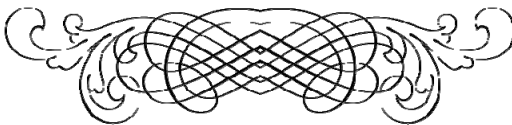
1983

* * *

გახედა თავის სამწყსოს ზვიადად
მზემ და ცის ოქროს სავარძელში
დაჯდა მახვშივით,
და მერე გვიან,
სახე ცეცხლმა როს
დაუღარა,
ღღე გადაწვა და დაანახშირა,
გადააქცია ღამის უღრანად.

1974

მიხეილ ხერბიანო

ფერხქვეშ გართხმია მწვერვალები

ამაყ ხერგიანს,

მაგრამ უცხო ხმა სივრცეს შებინდავს,

დამწუსრდებიან –

მომლოდინე მთები ანდების,

მერე,

ო,

მერე,

ვარსკვლავების საათებიდან,

მარადიული სიცოცხლის გზა აილანდება.

1978

* * *

ფრთადაკეცილი გზებით არყოფნის,
ჩემი სიცოცხლის თეთრი
ზამთარი,
ყელადერილი მოდის გედივით,
მიხმობს მთოვარე –
შუქმიბნედილი
და ვარსკვლავებით ცა –
გადამთვრალი.

1991

* * *

ჰორიზონტს იქით,
მზის დასავალთან,
ცა ისე მოჩანს,
ვით ნახანძრალი,
მიწას თვალებში ზღვა უბრწყინავს,
ვითარცა ცრემლი,
სინათლეს რეკავს მოვარის ტაძარი,
ღამეს ღოცულობს
მუხლმოყრილი ვარსკვლავთა
მრევლი.

1966

* * *

დასაველით მისდევს ღრუბელი –

ღრუბელს

და ქარგავს ელვა ცას ოქრომკედით.

მე,

კარგად ვხედავ ნათელზე მთვარის,

როგორ ჰკიდია ნოტებივით ღობიო სარის,

ჩაღისდერებით შემოდობილ

ბოსტანში დედის.

1962

* * *

თვალეზბრიალა და შეჩვეული
მიმინოსავით
ცერზე ნაწურთვნი
ღღეები,
ღამის ციდან ღაგკივის,
უკვღაგებაში შესვლა გვინდა,
მაგრამ საწუთრო,
იღრინება,
ჭიშკართან დაბმულ
ქოფაკივით.

1991

ზვირთი

ღგება და მუხლზე ეცემა
და ცისკენ იწვდის
ხელებს
(რადგან ზღვამ ასე ინება),
მე,
ის ზვირთი ვარ –
ხმელეთს,
ნიადაგ რომ ერკინება.

1995

* * *

შუკებში –

მიმწუხრის ბლავის ნახირი,

ქოსები ჭრაქის თვალებს ახელენ:

არა ჩანს ცუცუ,

და არც რახილი,

თუმც მოგონების ტყიდან მომესმის

მათი ტკბილი ხმა,

ვით გუგულის შორი ძახილი...

1967

* * *

მძინარე ნავებს ნაპირს ახლიდა
და ქარიშხალი მთელი ღამე
უკუღმართობდა,
ახლა კი ყუჩობს...

ზღვას სიჩუმის ადევს არილი,
და აღარ გალობს გუნდი მნათობთა,
ღვას მთვარე ღამის უდაბნოში
მიტოვებული საყდარივით.

1976

წინაპრის ხმალი და სატყეპარი

ჩემს მამულს როცა გაუჭირდება,
წამსვე უამურ ფიქრს
წამისევენ
ათას ბრძოლებში დამენათევარი,
კედელს რომ ჰკიდია,
და რომ ვერ ისვენებს,
წინაპრის ხმალი და სატყეპარი.

1994

* * *

ჩვენ,

სიკვდილივით ყოვლის მსურველი

უაბი გვაშორებს

კვლავ ერთმანეთთან,

რომელიც მერე,

მარადიულ ყოფნას გვპირდება,

დღემდე უცნობი შენ ხარ პლანეტა,

შენს აღმოჩენას,

კიდევ ასი წელი სჭირდება.

1988

* * *

გადმოსცემს რადიო:

დაეცა სოხუმი!!!

ოთხმოცდაცამეტის თვე არის ენკენის,

ზღვა არწევს სურათებს –

შავ არშიანს,

ქართველი გაჟაკაცების საფლაგები იბეკნება,

ქართულ ტელევიზიაში კი...

ცეკვა და თამაშია!!!

1993

* * *

მოშურნებს და ცილისმწამებლებს,
ვისაც არავინ
აღარ ენდობა,
სულ თითო-თითოდ და ყველას ერთად,
სამაგიერო
მიუზლო ღმერთმა,
თუმც უფალს ვთხოვდი,
იმათ შენდობას.

1995

* * *

აქ წყდება დავა
ყოფნა-არყოფნის,
ცოდვის და მადლის,
ღვთის და მაცილის,
საფლავის ქვიდან გამოდის მატილი,
იქნებ,
სულია ის
გარდაცვლილის.

1971

* * *

ქექავენ ღამის ნაცარს და მამლები,
ყვილის ნაკვერჩხლებით
სადღაც
მზეს ანთებენ,
ტურების კივილი
აღვიძებს მებატეს,
ცისკრის ვარსკვლავის შორეულ ნათებით
მოოქროვილია
მთვარის ციფერბლატი.

1959

* * *

მდინარეები დაპატარავდნენ
და ღვანან მთები –
მოწყენილები,
ცის საფარიდან შემოდგომის მზე
იჭვრიტება,
ჭვავის ყანაში,
საფრთხობელას გაშლილ
მკლავებზე,
უდარდელად და არხეინად სხედან ჩიტები...

1987

* * *

გმირი და ბრძენი

და აფრაკი

გაჭრილი ველად,

მოვა დრო,

ერთი გამოცანის წინ

დადგება ყველა.

1979

* * *

ცისკრის ვარსკვლავი აღმოსავლეთით,
სინათლის მაღალ ტოტებს
არხევდა
და შორეული ქროდნენ ქარები,
ახლა მთვარე კი
მზის შესახვედრად,
ღრუბელ და ღრუბელ
ცის შუკვებში
მიიპარება...

1966

* * *

შთამომავალნი პრომეთეოსის,

სიხარულს,

ცრემლის ვაყოლებთ

კურცხალს,

რადგან ცხოვრების უდაბნოში

გზას,

ვეღარ ვიგნებთ,

თუმცა მოსვლიდან ვსწავლობთ

და ვფურცლავთ,

ღამის შავ ყდიან –

დღეთა თეთრ წიგნებს.

1986

* * *

ათას წლობით სისხლის ნთხევით,
ვერც მონგოლმა,
და ვერც სპარსმა,
ვერც მათ ველურ ცხენთა ფლოქემა,
ვეღარ შეძლო...

საქართველო,
ღღეს,
მისმა “ძე შეცდომილმა”
დააჩოქა.

1994

* * *

ჩემი სიცოცხლე,
სადღაც უფსკრულთან,
კლდეზე ჰკიდია
დამფრთხალ არჩვივით,
არა ჩანს იგი,
რომ წვალებას გადაარჩინოს.

1995

* * *

ყოელისმხილველმა და უსახურმა
და მწუხარების ბინდით
მოსიღმა

უამმა,

ხსოვნიდან ვეღარ აღგავა,
ცეცხლში მბოლავი ნაგასაკი და ხიროსიმა,
ტაკუ – ბოკუ და
აკუტავა.

1964

* * *

ბოგირთან დამჯდარი პატარა,
ცრემლიან თვალებს იფშენებს
ტირილით,
მინდორზე ყვავილს ჰკრეფს ქალიშვილი,
და იქვე ქათქათა გვირილა,
გდია,
სიმდაწვევით
კლავიშივით.

1971

ენძელები და იეზი

ტყიდან გამოქცეულები,
ეს ღურჯთვალა დაიები,
კვლავ ხარობენ შინ მისულნი –
ენძელები და იეზი,
წყნეთური და
შინდისური.

1981

* * *

შორით მიმქროლავ ჰელიოსის
ეტილის ხმაურზე,
მეტეორები სულ ძლივს
იბამენ,
და ვარსკვლავების მოისმის კვნესა,
ღამე კი,
დიღას,
ვით ცელს მთიბავი,
გალეულ მოვარის ყუათი ღესავს.

1957

* * *

იბერიის სველია,
კვლავ ჩაჰყურებს
გვაღალკვივრს,
და იქიდან ყველას ესმის,
მხატვრის ფუნჯი
როგორც კივის:
მურილიო,
სურბარანი,
ველასკესი.

1978

* * *

მთვარემ დასტოვა ღამე მეორედ,
შევიდა ღრუბლის
გაშლილ კარავში
და უფროს ძმაზე –
მზეზე ილოცა,
ცრემლივით მოწყდა ცას მეტეორი
თუ,
ღამემ რაღაც გაიოცა?

1961

* * *

სინათლით სავსე მნათობების
ოქროს ქვაბები,
ცაზე ჰკიდია ოქროს ლარჭებით
და ქვეშ უნთია კოცონი ნისლის,
შორს...

სადღაც მთებში ელვით დაჭკდილ
შავი ღრუბლების
ჭიხვინი ისმის.

1976

* * *

თმას ვისწორებ და მერე თითებს ვშლი,
მტკაველი ჩემი
ჩანგია თითქოს,
სიმებად ვაბამ ჩამოცვენულ ვერცხლის
თმის ღერებს
და შემოდგომის ვაწყო სიმღერებს,
რომელთაც მიაქვთ
დარჩენილი დღეების
სიბო.

1995

* * *

ადარ გვიშველის ლოცვა-კურთხევა
და ღვთის წყალობა,
ჩვენ რომ მივენდეთ,
უამთ საუფლოში კვლავ სიმკაცრეა,
ვიცი,
მგოსნების ხმებსა და
იმედებს,
უნდო დღეები, ბევრჯერ გაცრიან.

1989

* * *

უამს, მწუხრისას ფირალივით,
ტყიდან მოვარდნილმა
ქარმა,
ჩემს პატარა მეგრულ ფაცხას,
კვლავ გამოჰკრა უცებ
სარმა
და...
უღვთოდ ძირს დაანარცხა.

1969

50

რაც ორმოცდაათს ვუთხარ მშვიდობით!
ქუჩაში ვადგამ ნაბიჯებს
ფართოს,
და თუ ხანდისხან ჩავახველებ,
(გთხოვთ, მაპატიოთ),
ამით გზადაგზა ჩასაფრებულ
ჩემს სიკვდილს
ვაფრთხო.

1991

* * *

კლდიდან დაემუნენ ნაკადულები
და ჩანჩქერებმაც
თავი აიშვეს,
მწვერვალებმა კი სასეირო წამი იდროვეს,
ქარის თითები ეხებიან
ზვირთთა კლავიშებს,
მწუხრის ტაძარში –
თოვლს გალობენ
მთები დიდრონი.

1978

ბურამ რჩეულიშვილს

გამოჩნდა ქარი...

ყალყზე დადგა ზღვათა მინდორი,
მოულოდნელად ვნებაც მოდიდდა,
და... სტრიქონთან რკენას ჩვეული,

რჩეულთ,

რჩეული,

პოსეიოდნმა როცა გიშვილა,

ზღვაც დამშვიდდა და...

ატირდა აფროდიტა.

1988

იმედი

შევცქერი მთებს და მწვერვალებს,
უქრობი ცეცხლი მედება,
შოთას ფარი და
შიმშერი
გზას მიკვალავს და ელვარებს,
სხვებიც კი მიემედება,
მაგრამ...
მე ვაჟა მიშველის.

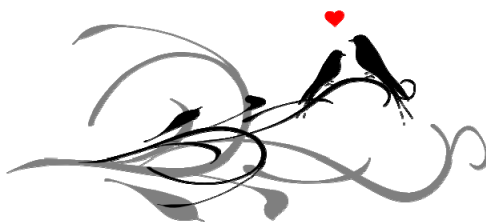
1961

ზღაპარ იყო

ონოკონების მოისმის ხორხოცი,
რომლებიც ბავშვობის
შიშისფერ შუკებში
ჩლიქმოქცეულნი დააბოტებენ
და უკან კისკისით დასდევენ ალები...
ოქროს ჩიტებიც
სხედან მზის ტოტებზე
და არაამქვეყნიურს გალობენ...

1990

* * *

აფრის გამობერილ ლოყას,
ქარმა უცებ სილა
გაჰკრა,
და ზღვა გვერდით მოიწვინა,
მერე უცებ სადღაც
გაქრა,
ზღვამ მიტომაც მოიწვინა.

1959

**კვლავ ეხვევა საქართველოს
მუმლი**

გაბრიელ ისაკაძეს

საქართველოს ცა და მიწა
სევდითაა შენისლული,
კვლავ ეხვევა მუხას მუმლი
და შენ გიხმობს ივერიელს,
კვლავ კრთის ელვა –
შენი სული
და სიბნელეს ივერიებს.

1995

* * *

მე,

უშენოდ ხის ტოტიდან,

ჩამოვარდნილს ვგავარ მართვეს,

ბუდე,

დღეთა ძუ დათვებმა დამიტორეს,

ჰე, მამულო!

ჩემს სიცოცხლეს შენ მოგართმევ,

ჩემთვის სიკვდილს დავიტოვებ.

1993

მს ბაღახი

წვიმის გრძელი მოსასხამით,
თავზე ნისლის ყაბღახით,
ან თებერვალს,
ანდა ივლისს,
მწვანე ფეხით ეს ბაღახი,
ჩემს თბილ გულზეც
გადაივლის...

1995

* * *

სხივებით ქედგახეხილი

მზე,

ვითარცა ხარი ნიშა,

ჩავა ბნელში...

და ღამის ზღვას

სულ მხარულთ გადაცურავს

და მივა იქ,

სადაც იშვა.

1958

ციური ცეცხლი

ველარ ეტყვი ღმერთს სამდურავს,
რადგან ციდან
ხშირად ისმენ
ანგელოსთა ხმას და ტკარცალს,
ჩემო,
შენც ის ცეცხლი გბუგავს,
პრომეთემ რომ მოიტაცა.

1994

* * *

ზღვით ამოსული ერთი ღრუბელი,
იდგა დასავლით
თმაშეკვეცილი,
შუბლზე დაისის
ცა შეშრობოდა
და მზეც ქრებოდა ჩალის ცეცხლივით.

1971

ალბატროსები

ცას და სივრცეს გაჰკივიან,
ალბათ ქარიშხალი მოსდევთ
(ვიღაც ყივის:
– სად ხარ კაცო!)
და სურთ ფრთებით ალბატროსებს
ზღვა,
ზეცაში აიტაცონ.

1981

* * *

მოვალთ ტირილით,
ცრემლის ამარა,
ზოგი “მცირენი”,
ზოგი “დიდები”,
რომ გაუუთხაროთ ერთურთს სამარე,
სანამ ყველა “იქ”
დავემკვიდრებით.

1994

* * *

ფიქრმიუწვდომელ ცის სიშორეში
ღამე,
ვარსკვლავებს ფრენას
ასწავლის...
ნათელს ჰფენს სივრცეს მთვარე –
მზის სწორი,
მოვა ცისკარი და დაჯდება ტოტზე –
აღსავლის,
და ასაფრენად ფრთებს გაისწორებს.

1971

* * *

გზის პირას,
პატარა გორაკზე,
ცრემლით რომ ფეხებში გივარდებათ,
საფლავები კი არა,
სიკვდილის მომკილი ყანებია,
შეხედეთ შავ ლოდებს,
დაზვინულს ვარდებით,
სიკვდილსაც ყვავილები ჰყვარებია!!!

1993

* * *

ჩემი იმედის ციციხათელა
 წკვარამში ზის და
 თვალს აფახულებს...
წლები კი,
 წლები რბიან ქუხილით,
ო, არტაგანო,
 ოშკო,
 ხახულო,
თქვენი დარდი და თქვენი წუხილი,
 ვინ იცის როდის
 გაიზაფხულებს.

1966

* * *

იქით მივდივარ დღე და ღამ,
საიდან არვინ ბრუნდება
და სადაც ჰყვავის ნიადაგ
არყოფნის იასამანი,
ჩვენ რომ სიცოცხლე
ვუნდებით,
გზა – წამისაა სავალი.

1995

უკუქცეული ტაღლები

ჩვენს ხომალდს რომ ჩაუქროლეს,
ეს ტაღლები კი არა და,
შვილწართმეულ კოლხ დედათა –
გალეული გულებია,
იქნებ “ბადნებს” თვალი მოჰკრან,
თურქეთს მიეშურებიან.

1979

* * *

ცისკრის კამკამა წვეთები,
ფოთლების აზარფეშებით,
სულმოუთმენლად დალია
სიომ,

ქარის ამ ნაბიჭვარს,
არ შერცხვა, თითქოს ქალია,
შიშველ-ტიტველმა ჩემს ბაღში,
ჩუმად რომ შემოაბიჯა.

1977

* * *

გასწორებული ეს მთა და ბარი,
მზე აღარ მზეობს...
არ მთვარობს მთვარე...
ერთი ფასი აქვს ქვალონს და მექას,
ამნაირ ყოფნას,
სიცოცხლე არა,
უმჯობესია სიკვდილი ერქვას.

1995

* * *

ცისკრის ვარსკვლავმა უცხო ნათებით,
ცის სიმეუდროვეს
გადაუარა
ო, ალბათ ნისლში კვლავ ექცა მხარი,
მიწის ვარცლში კი
მზის საფუარით,
ზღვას ნელა-ნელა აფუებს ქარი.

1973

✽

* * *

“დიდთურქობა”,

“არაბობა” –

ღამე დიდი და ხანგრძლივი

ბრძოლით დაუოკებია,

ომით გართულს მუდამ აკლდა

ქართველს ღხინი,

მაგრამ ცრემლი

და სიკვდილი არასოდეს მოკლებია...

1994

* * *

იდუმალებით არის მოცული
და ახლავს მზერა თან
არწივეული,
და აკაკივით,
ქათქათა მთვარე,
ვარსკვლავთა შორის მიაბიჯებს
თავაწეული.

1962

მთიები

შეცვლებათ უცებ ფერი,
როცა ღამით იხილავენ
ღრუბლებს შავ-შავ ნიღბებიანს,
შემომსხდარნი მთვარის კერას,
მირიადი არის წელი,
რომ მთიები დაბლა
მზერით,
არა და არ იღლებიან...

1979

* * *

თვე ისე გაქრა ენკენის,
არ მოფრენილა წამითაც
მუზა,
ვით ჩიტი მზეწვია,
ბლომად მაქვს ფიქრის საკენკი,
დავუერი,
თუკი მეწვია.

1992

* * *

აღარ მშორდება ავი ზმანება
და წინათგრძნობა მაქვს
საშინელი,
წლებიც იურვის
პირქუშები და დანიღბული,
და მე მგონია ჩუმად მიმელის:
ო,
რადაც არა ამქვეყნიური,
რადაც მიღმური.

1991

* * *

ელვამ,
როგორც დევის ქალმა,
ცის კოშკიდან გადმოგვხედა,
დაგვინახა და იწყინა,
ზღვა კი,
მკლავზე ქარიშხალმა,
ქალწულივით გადიწვინა.

1961

* * *

მიწა გვიხმობს და მიგველის,
სანამ მივალთ,
გადის ზოგჯერ საუკუნე,
და ჩვენ ვერ ვგრძნობთ,
როგორ სტკივა,
მკერდზე ფეხს რომ ვუბაკუნებთ.

1964

* * *

ბილიკების შესაყართან

(აი,

ახლა, რომ შებინდა),

ყივჩალივით დამდგარ მოცხარს –

ჩუმაღ უმზერს

ბუჩქებიდან,

ქაღწულივით, ია მორცხვად.

1978

* * *

ისევ წამიღო ფიქრთა მდინარემ,
ისევ უფსკრულის პირას
მივედი,
სად ხარ!
გეძახი: შენი სუნთქვა
ახლა მჭირდება,
და სულთმობრძავი ჩემი იმედი,
არდავიწყების ხავსს
ეჭიდება!

1989

* * *

(სტალინი)

კაცი იყო...

სიცოცხლეში,

მას არ დაჰკლებია ტაში,

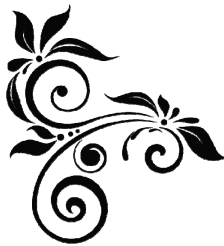
აღარ დაჰკლებია ქება,

მოკვდა...

რამდენს გაცრის ტანში,

მისი ერთი მოლანდება.

1979

* * *

მარადუამს ცისკენ ჩანგშემართული,
მეხთამტყორცნელი,
და ღვთისმოსავი,
დამურვებელი ზღვის და მზის ჰანგის,
სწორედ ისეთი,
შენ ხარ მგოსანი,
აზრის მფლანგველი,
სიტყვის კრიუანგი.

1994

* * *

ბილიკად გდია ათასწლეული,
ზედ ჩემი კოლხი წინაპარი
მიდის ოხვრით – და,
თვალებს ცრემლი სდის, ვით საკვამურებს,
და ნათლად ვხედავ:
ამოფრენილს მისი
ქოხიდან,
ქარი,
ვით ფანტავს კვამლის დამურებს.

1971

* * *

წუხილით,
დარდით და სიხარულით,
ცხოვრება
ფერთა გამაშია,
აქ – არაგვია, იქ – გვადალკვივირია,
სიცოცხლე –
სულ ღხენა და თამაშია,
მოთქმა...
შეცხადება და... კვივია.

1994

* * *

დღისით,

გვიან მიმწუხრამდე,

დაჩახახებს რომ ედემს მზე,

ნაწერი ზღვით და აქატით,

რომ კიდია ცის კედელზე

ეს მთვარე და ვარსკვლავები

უფლისაა ჩანახატი.

1967

ღმერთი

მარტოა და...

ვერ ერთობა,

გულს ღმერთობა ვერ უხარებს,

ვერც საუფლოს შელევია

და... დღედაღამ ღმერთი ტირის

უღმერთობას...

მზე და მთვარე – ცრემლებია,

ხან ცივი და ხან მდულარე.

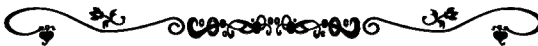
1959

* * *

არ მელანდება სამოთხე
და ადაც სეულა
ცოცხლდება –
ადამისა და ევასი,
ეჰ,
რამდენ ფიქრსა და ოცნებას,
ვერა...
ფრთები ვერ შევასხი.

1995

* * *

ჩალისფერი დროშით ხელში
დემეტრესთან ვიდექ
დიდგორს,
ვიყავ ტოტი მუხის ხისა,
რამდენის ვარ,
სურთ გაიგოთ?
ზუსტად საქართველოს ხნის ვარ.

1965

* * *

რაც გაეჩნდი ამ საწუთროში,
ჩემში ნიადგ ომია,
რაც სიცოცხლეზე მეტია,
რადგან ფიქრი არ ეშვება,
წკვარამ ქვესკნელში ძრომიალს
და ნათელ ცაში ხეტიალს...

1971

* * *

მელამაზება ზოგჯერ სიცოცხლე,
ზოგჯერ არ მიღირს
გამხმარ ჩირადაც,
მაგრამ ვაღმერთებ მას, ვინც მიბოძა,
და მით სიკედილი,
ვინც გამინაღდა,
და ვინც მიკიდებს ყოველ ცისმარე
ოცნების ჭერქვეშ მზეს,
ვით ჩირაღდენს.

1992

ღღე და ღამე

ღღე,

ყოველ დილით,

ჩვენს სიცოცხლეს

მზის ნათელს უნთებს,

მთიებში ნარჩევს,

ღამე კი გვიქრობს...

გვაძინებს და...

არყოფნას გვაჩვენებს...

1988

ვიცი რატომ წახველ მცხეთას

მორის ფოცხიშვილს

ვიცი,

რატომ წახველ მცხეთას,

მოგენატრა ხმა წინაპრის,

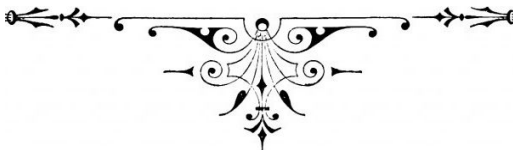
ცრემლით ზილე ქვა და კირი,

ხომ არ დაუჟანგდა პირი,

– ფხას უსინჯავ ხმაღს –

ირაკლის.

1994

სეპდიანი მუნასიბი

ჩვენ ძაღლურ ყოფას, –
ვარდ-ყვავილებით,
გვილამაზებენ
გაზაფხულები
და... მაინც რაა ჩვენი სიცოცხლე,
თვალის სულ ერთი დაფახულება.

1985

ციხე ბოჯი

შიშით შეცქერიან ცას შავს
და ელვიანს,
გულ-მკერდ შენგრეული ციხე-გალავნები,
ვითარც მეფე ირაკლის
ფალავნები
კრწანისთან...
მაშველ ჯარს ელიან...

1992

* * *

ებრძოლო თუნდ წელი ათასი,
სიკვდილთან ომს
ველარ მოიგებ,
ღამეებს,
ღღეებს რომ ურიგებს,
სიცოცხლეს ნუ ენდობი, თოლიგე,
სიკვდილი
ნადღია შურიგე.

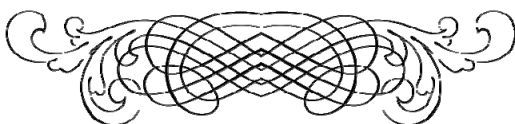
1977

* * *

დიდი წუხილით და სილამაზით,
დადუმებულა მთები
არმაზის
(მიაქვს და მოაქვს ნიავს ენები...)
ღმერთმა აცხონოს! –
სოფლის შარაგზით,
კიდევ ერთ ვაჟკაცს მიასვენებენ...

1992

* * *

თქმულებით და ტყით დაბურულ –
სქვიასთან და
დოფაჩილთან,
ჩურჩული კვლავ ისმის ალთა,
ცას საესე აქეს ვარსკვლავებით,
ღამის ვარდისფერი
კალთა.

1979

* * *

გვიან მიხვდი რომ,
წუთისოფლის აურზაურში,
უკვდავებისკენ მიმავალ გზას
ვერ გაიგნებდი,
შენ არ იყავი რადგან მესია,
და არ იცოდი,
დაწერილი მნათთა წიგნებით:
ღამე –
პროზაა,
დღე –
პოეზია.

1961

* * *

ვით წინაპართა სული –
უკვდავი,
ერკინებიან ათასწლეულებს
ნარიყალას და მცხეთის კედლები...
ილიას შუბლის
ნატყვიარიდან,
დამწუხრებული საქართველო
კვლავ იხედება...

1960

ჭურიაში

ფიქრებით დაღლილს,

აი,

ახლა,

შუადამისას,

მგლების ყმუილი,

ურუანტელად სივრცეს

რომ უვლის,

არ ვიცი რატომ,

მე მაგონებს რემს და რომულის.

1956

* * *

მკერდგანიერი და თან ხნიერი
ქარები,

უცებ წაღეკავდნენ

ღამაზ სამყაროს,

ხელს არ უშლიდნენ დიდი მთები რომ,

მზე –

სამოსს იხდის დასალიერთან,

ზღვაში ჩადის და...

დიდხანს ნებივრობს.

1978

* * *

სამიათასის სიბობოქრეში –
ჩემი ოცნების გავშლი იალქნებს,
ქართული სიტყვის ფიქრთა მკმეველი,
თუმც სულს მარადის მიფორიაქებს:
იდუმალების
იდუმალობა,
გაურკვეველობა –
გაურკვეველის.

1949

* * *

ვით აპოლონი ან ვით ჰერმესი,
მსურს, რომ სიყვარულს
ვთესდე და მკიდე,
და სანთელივით ასე დავიწვა,
მოსხენით მზე და...
მზის მაგიერ,
ჩემს გულს დაკვიდე
და მწამს, გაათბობს მთელ დედამიწას.

1972

უცხო ჩიტი

თეთრად გულ-მკერდ მოქარგული,
მოფრენილი –
წარსულიდან,
დაასკუპდა ლოდთან მარგილს,
უცხო ხმაზე მიუღურტულეს,
მაგრამ აბა,
ვინ მითარგმნის?!

1992

* * *

ჩემი ფიქრები ღამის მირაჟში,
ოცნების მაღალ კოშკებს
აგებენ,
რომ შენი უბის ცისფერ გვირაბში,
შევლენ ალერსის
მატარებლები,
ჩემი თითების –
ღიანდაგებით.

1959

ვეფხისტყაოსნის კითხვისას

“მის გამო კოცნა მომინდა...”

“მიღრინვიდა და მაწყენდა...”

რუსთაველი.

წიგნს ვხურავ და ვიდებ გულზე

და... რვაასი წლის მერე,

იმ ვეფხის მომესმის ღრენა,

ქვაბულთან,

იმ ნაცნობ ბორცვთან,

ტარიელმა რომ შეიპყრო და “მის გამო”

სურდა კოცნა.

1959

* * *

აბობოქრებულ ზღვებთან ნარკენი,
საკინძ-საყელო

ჩამოხეული

ქარი მოვარდა უცებ ჯიქურად
და...

დღემ მზის კარი რომ მიიხურა,
ცამ –

გამოაღო მთვარის სარკმელი.

1957

ღევნების ქორწილი

რაც რომ ელაგა სუფრაზე:
 მკლავები,
 “კაცის თავ-ფეხი”,
სულ ერთიანად მოხოცეს
და ლაგვინებიც დაცალეს...
 და ახლა ისმის კოშკიდან,
ღვეის ქალების ტკვარცალი,
 მთვრალი დევების
 ხორხოცი...

1976

* * *

სავსე არის ჩემი ხმები,
ქარიშხლით და
ზღვის ძახილით,
ჩემს თვალებში მზე დაირწა,
და ჩემს ფეხქვეშ ბალახით
მღერის მთელი
დედამიწა...

1979

* * *

მოსული ზღვიდან თუ სულეთიდან,
ქარი უსახო
და უსახელო,
როდესაც სივრცეს წვიმას გასძახებს,
აღვის ტოტი ჩრდილს,
როგორც სახელოს,
ელვის უსწრაფეს აიკარწახებს.

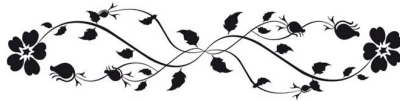
1967

* * *

ქართული ცის კაბადონზე –
ფერთა გამას,
მწამს უძღები,
ასწლეულთა გუნდი გაშლის...
და უფრო შორს
წარუძღვება
ფიროსმანს და გუდიაშვილს.

1978

* * *

კარს ეუღლებ სამ ათასწლეულს
და ლოცვად მდგარს –
უცხო ცისქვეშ:
(ჩვენს ფიქრს და დარდს ისევ ისევ)
ვჭკვრებ მედვას ბროლის კისერს,
მოღრეცილს კვლავ კოლხეთისკენ.

1961

* * *

ელვამ გაჰკრა...

უცებ მეხი,

აგუგუნდა ცაში ბუხრად,

ქარმაც სუნთქვა მიაღვენა,

წამს მოიძრო დიაღემა

მზემ,

და ზღვაში ჩაიმუხლა.

1958

* * *

შელამებისას ელვის ნათელზე,
გადაივარცხნის ქარის
სავარცხლით

ცა,

რომ აყრია ღრუბლების ქერტლი,
და მთელი ღამე,

დღეს დასწერს ღმერთი,
დაუსვამს დილით მზის –
ოქროს წერტილს.

1964

* * *

ხან ნაპირზე შეასკუპა,
ხან შავ ღრუბლებს
გამოაბა,
ვერ ასწავლა ტაღლებს ფრენა,
მერე მუნჯ ზღვას,
ქარიშხალმა,
ძლივსლა ამოუდგა ენა.

1971

* * *

ნიავის ხმაზე,
აღრიანი გაზაფხულისას,
სასაფლაოზე ამოსული ბალახის ღერით
და მისი ფესვით,
მიცვალებულნი გვიხმობენ ჩვენი,
მაგრამ რად გინდათ,
მათი ჩურჩული,
ჩვენ აღარ გვესმის.

1982

* * *

მზით მოსილი სანაპირო
წევს და თრთოლვით
ბინდს მოელის
და არ იცის როდის მოვა,
თოლია,
ვით ინდოელი
ზღვად დაღუპულთ –
თეთრად გლოვობს.

1961

* * *

აბრეშუმნარევ მთვარის ჭალაში,
შიში ჩასდგომიათ
მნათთა ნიამორებს,
დღეს,
ფეხზე ღამის აცვია ხამლი,
და მოწყენილი მზეს მიაბოლებს,
თავზე ეხვევა ღრუბლების თუ...
ფიქრების კვამლი.

1979

* * *

რადგან მეორე ათასწლეული –
თვალდახელშუა რომ
გამეპარა,
რადგან საწუთრომ არ აღმაზევა,
რა ვქნა,
მარილის მოსატანად,
ვით წინაპარი,
მივალ აღზევანს.

1991

* * *

ზღვა –

ქარის კოვზით იღევა,

ცა –

მთვარის ღურჯი ფიალით,

მყინვარის მაღალ ჭიქითა,

მზე არ გრძნობს ქენჯნის ნატამაღს:

– ეს ჩიტმა ჩაიჭიკჭიკა,

და ყვავმაც ჩაიყრანტალა.

1986

* * *

დაუკითხავად როცა გეწვევა,
ქვეყნად ყველაზე დიდი
ბატონი
და შენი ყოფნა აქ მოსწყინდება,
მაშინ ქართული ცის კაბადონზე,
შენი მზე ჩუმად ამობრწყინდება.

1994

* * *

კაცთ მოძულენი,
ჩვენი ყოფნის ვარდისფერ
სასმისს,
პირთამდე ისევ აპიპინებენ
ცეცხლით და ომით,
ღმერთი კი დღის და ღამის პინებით,
აღამის ძეთა,
ცოდვა-მადლს სწონის.

1994

* * *

არწივმა ცაში,
როცა უცებ შეერა
კამარა,
შვლის ნუკრს მიწაზე,
განუმზადა
მაშინ
სამარე.

1979

* * *

ზარების ძახილს უსმენს სიონი,
ჩემი ხანძთა
და ჩემი ხახული,
მოწყენილი და თვალეფსოველი,
მიწა –
ვაზებით მოჩარდახული
და ვარსკვლავებით ცა –
მოქსოვილი.

1971

* * *

გვიან,

როცა შიშის ზარად,

დაეკიდა ცას –

ქუხილი,

ვარსკვლავებმა იწყეს რეკვა...

მერე უცებ ზღვამ

კრუხივით,

ქარიშხალი გამოჩეკა.

1968

* * *

მტვრიან გზაზე წარსულივით,
ურემი კვლავ
მიჭრიალებს,
დუმს ლილო და ვაზიანი,
ცის ჭიქაში
გდია მთვარე,
ვერცხლის აბაზიანივით.

1967

შენი ღეკოლტე,
ვითა სამტრედე,
სავსე სიცოცხლით და იმედებით,
დარდსა და წუხილს
ვერ დაუბინდავს,
და ძუძუები –
თეთრი მტრედები,
ამოფრენას კვლავ ლამობს უბიდან.

1967

სააკაძის გზა

ოსმალეთი?

არც სპარსეთი!

საქართველო იყო შვება და იარა,

იყო მისთვის ეკალიც და

ყვავილიც,

სააკაძემ შარა-გზა რომ გაიარა,

მორჩა!

იმ გზას,

სხვა ვერავინ გაივლის.

1966

* * *

სასაფლაოს ბილიკები –
მიცვალებულთა ლანდებით
გათელილი...
ძეგლები და ბუჩქები ტრიფოლიანტების,
კაცი უნდა იყო სანთელივით,
სინათლედ რომ
იფანტება.

1979

ბახილი ციღან

გრგვინავს და ბორგავს ცად მეორე
ათასწლეული,
ჩანს და არცა ჩანს
დედამიწის მწვანე ნაპირი,
აშეგებულია მთვარის აფრები...
მე ცაში ვცხოვრობ
დიდ წინაპრებთან,
დედამიწაზე დაბრუნებას აღარ ვაპირებ.

1995

* * *

არ აშორებს მალულ მზერას –
სხვის სამეფოს,
სავენახოს,
ვით სჩვეოდათ ეს კეისრებს,
და მიწა რომ კარგად ნახოს,
კვლავ იგრძელებს ელვა კისერს.

1994

ჰიმალი და კავკასიონი

ცა – მიწის იყო,

ანთეოსმა მისთვის

იომა,

აგმა ღმერთებმა მაინც წარსტაცეს,

იმ ბრძოლის ექოს –

ცაში ახლაც გააქვს

ზანზარი,

ჰიმალიის და კავკასიონის

მთები,

მშობელი მიწის ფრთებია,

და...

დედამიწა ასაფრენად მუდამ მზად არი.

1982

* * *

სიყვარულით ამაღლებას,
ვევედრები ქვეყნის
გამჩენს,
ვითარც ბატის ფრთით, მგოსანი,
მთვარე კი თეთრ მუცელს
აჩენს

ცად,
ვით შველი ფიროსმანის.

1962

* * *

მზის სწორმა დიდმა დავითმა,
შინაურსა და
გარეულს,
მტერს, ბევრჯერ მტვერი აღინა,
დღეს შეველა არ ჩანს არსად, ან
რა ვუყოთ ამდენ შადიმანს,
ამდენ გამყიდველ ფარსადანს!

1994

* * *

(შალვა ბეჟაშვილის ხსოვნას)

წუხილის ფრთებით გაფრინდნენ წლები,
მშობლებს კი არა,
ჩვენც როგორც გვიჭირს,
ჩვენი თვალებიც ცრემლებით დაღბა,
და გვიმძიმს
ახლაც, -
მოსაგონარს პატარა ბიჭის,
გუსხედვართ ტაბლას.

1989

* * *

მე,

პაპა მყავდა ვარსკეღაუთმრიცხველი,
ნიადაგ ცის ტოტზე ეკიდა,
მთვარის და მზის ოქროს ანბანით,
დედამ კი ლექსების –
ემბაზში განმბანა,
ვით წყალში აქილევსი –
თეტიდამ.

1962

უსახელო უფლისციხელი

მამულისთვის დახოცილთა,
ციხის ირგვლივ –
დადგა ბორცვი,
და თათართა ხმა – ყვილი როს გახშირდა,
აღუვლინა უფალს –
ლოცვა
და სული ამოაგელვა –
მან სხეულის ქარქაშიდან.

1965

ეხსომებათ ებრისელებს

რაც რომ ბედად გადაურჩა,
ველურ ტომთა
ცხენთა ფლოქეებს,
“მოძმემ” მოსრა ეგ ისევე,
და “ძმებმა” ვით დააჩოქეს,
ეხსომებათ ებრისელებს...

1993

* * *

ზღვის მიმქრალ სიმყუდროვეში,
პირბასრი ნათელი
იალებს,
ვითარც სატვეარი მესიის,
და ციდან ვარსკვლავთა ურიამულში,
მწუხარე მთოვარის
ხმა მესმის.

1994

* * *

იმეათი და უცხო სტუმარი,
შენ სიყვარული
შემოგეკედლა,
უსიხარულო დღეებს მიტომ აღევ ყადაღას,
ის შენზე ჩუმად ჰყვება
ლეგენდას,
მაგრამ მოვა დრო,
სათქმელს იტყვის უფრო ხმამაღლა.

1994

* * *

მზე ჩაინაცრა...

სანაპიროზე,

ღამემ უეცრად ფრთები

გაშალა,

ცაზე,

მთვარე ჩანს, როგორც იაქე,

ამოვარდება ქარი აშარი

და ღრუბლებს უცებ ააწიაქებს.

1961

* * *

აუფენენ ცისკენ ღამის კიბეებს,
 შავი ღრუბლები
 სვენებ – სვენებით,
 ზღვამ ვეღარ შეძლო მეტის ატანა –
 პირმოკუმულმა ქარის ხელებით,
 იდრიალა, ვით ლევიათანმა.

1971

* * *

გადაუშლია უკიდვანოდ
სივრცეები და
ვარსკვლავების
ოქროს ბადები
(მთვარის საშუბლე, როგორ უხდება),
და ცა, შორიდან მეზამბახება,
მესოსნება და
მეზურმუხტება.

1967

პაატა სააკაძე

მიაქვს სამშობლოს ბოღმა და დარდი,
ქართული ხმალი
და ჯვარი ვაზის,
მისთვის ქცეული სალოცავ ხატად,
და...
საქართველოს ისტორიის უკუღმართ
გზაზე,
ვით მამა მისი,
მარტოდ-მარტო
მიდის პაატა...

1991

* * *

ჩვენი ხომალდი მიაპობს სივრცეს,
სიცოცხლის დარად,
ელავენ მნათები –
აღესილ დანებად,
და ეღიმება მძინარე არაბს,
რომელსაც ალბათ,
აქლემი და უდაბნო
ეზმანება.

1971

* * *

ჩვენ სიცოცხლე, ვინც რომ მოგვცა,
უკანვე გვაქვს მისაცემი,
ადარ შველის ცრემლი,
ლოცვა,
არც იმედი – გზის აქცევის,
სანამა ვართ ფიქრებს ვხოცავთ,
სამუდამოდ მიწადქცევის.

1988

* * *

იყო მაღალი კოცონი,
დაიწვა,
დარჩა ნაცარი,
ახლა ცაცხვების მახლობლად,
მოელის გულისფანცქალით,
არნახულ –
ახალსახლობას.

1996

ჰორები

ზევის ჩრდილს ნაამბორები,
გაზაფხულისას მოვლენ და...
ოქროს თმიანი ჰორები
კეტავენ...
ისევ აღებენ
ცას,
ვარდისფერად
მოქსოვილს –
ვარსკვლავთა ყაისნაღებით.

1971

* * *

ქარმა,

ძონძი შავი ღრუბლის,

ცის კიდეზე

ვეღარ ზიდა,

რადგან ძალა არ ყოფნიდა,

ნაპირზე კი ტალღა –

ზღვიდან,

ფრინველივით ამოფრინდა.

1978

* * *

ვითარცა მაშინ,
ველზე მარტყოფის,
სწორედ მესამე ყივილზე მამლის,
მეტეხის ციხესთან
და ნარიყალასთან
(გორგასალივით უცებ, ჯიქურად),
ცა,
ჩაიცვამს ვარსკვლავების წვრილთვალას
და
მთოვარეს კი –
ჩაფხუტვიით დაიხურავს.

1963

* * *

სადღაც მთებს მიღმა,
სტვირი –
მესტვირის,
არავინ იცის,
ამ ღამეულ ცას –
რას შესტვირის...

1992

ცა

“შეხედე რა ცაა,
ესაა რაცაა”.

გალაკტიონი

ღმერთი ახალგაზრდულ ეშხით,
ხელში იღებს
ელვის კალამს
აწობს მთვარის სამეღნეში,
და “მხედრულით”,
ხან “ნუსხურით”
წერს წვიმას ცით მონუსხული.

1958

* * *

დასაბამიდან წვეთ-წვეთად დაგროვდა...
თუმც შვილებს დედები
თავზე ევლებიან
და მაინც ომებმა ჩაუქრეს დღეები,
და ეს ზღვები
და ოკეანეები, –
შვილმოკლულ დედათა ცრემლებია.

1965

* * *

მოსაყარდებულ ფრთებით პეპლების,
როდესაც მოვა
ყვაგილთა თოვა,
როცა ბაღს დაჰკრავს ფერი ზაფრანის,
მივალ სოფელში –
ბილიკით
ხსოვნის,
რომ მივეფერო ძვირფას საფლავებს.

1983

ოჯალეში

კოლხი კაცის სიმდერად,
ზღვიდან –
ცამდე –
ასულო...
აფერუმ შენს სიმაღლეს,
ჯანსულო!

1989

სამბორის ველი

მტრისთვის მომგანი ცეცხლის და რისხვის,
აქ წვანან ჩვენი ხორცი
და სისხლი,
რომელთაც ვერ ივიწყებს საწუთრო –
ვერაგი,
ცამ სასაფლაოზე გაფინა ნისლი –
სიკვდილის პერანგი.

1958

* * *

სულ,

სადღაც შორს,

ზღვის კიდესთან,

მთვარე მოჩანს ღრუბლის ჩრდილში,

ვით ნახევი ძველი აფრის,

აქ,

ნაპირი კბილს იხეხავს ოქროს ქვიშით,

მიტომა აქვს ტუნზე ქაფი.

1978

* * *

თარიღების უღრანები –
ადამის ძის
მწუხარებით
დათოვლილი...
მე, ფიქრების ამალით,
უთვალავჯერ მაქვს მოვლილი,
ისტორიის ჯუნგლები და
ტრამაღი.

1989

* * *

ფიქრი თუ აზრი,

უცებ აკვირდება,

და ვაჟასავით გავრბივარ

შინ,

და გულისფანცქალით ვაკვირდები

გატეხილ კაკლის –

დაჭმუჭნილ ტვინს.

1991

17 მარტი, 4 ოქტომბერი

ზურაბს და დანის

დაგინთებთ ისევ თქვენს სიგრზე
სანთლებს,

როცა წავალ სალოცავად ილორს,
ან ნოჯიხევს,

ჭყონდიდსა და მარტვილს,
ოქტომბერის დასაწყისში, შეილო,
შუა რიცხვებში –

მოყვავილე მარტის,

.....

კვლავ დაგინთებთ მე, თქვენს სიგრძე
სანთლებს.

1993

* * *

არ მესმის გმირთა ძახილი,
მზე
რომ შიგ გულში
უცემდათ,
და კლდენი იყვნენ სალი,
შორიდან მეკეკლუცება
პატარა კახის ხმალი.

1995

* * *

მტრისგან ბევრჯერ დაკოდილი
გული,
გულთან შეუწონე,
ციხეებს და ნაცისარებს,
თვალს ზღაპარშიც
ვერ ვუსწორებ,
ამირანის საცრის თვალებს.

1991

* * *

ღამის კართან მოწყენილი,
მარტოხელა
დგას ცირცელი,
და არტყია ნისლი შიბად,
მოვა დილა
და მზის ცელით,
ცად ვასკვლავებს გადათიბავს...

1992

* * *

ცხარე ცრემლები ქართველ დედათა,
ავისმსურველთა გულებს
ვერ აღტობს,
და სისხლისფერად მოღელავს მტკვარი...
ეჰ,
საქართველოვ!
მეგონა,
რატომ?
ვიდრე ცოცხალი, მტერი ასჯერ მეტი გყავს
მკვდარი,
.....
დღეს დავინახე: არის პირიქით!!!

1993

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....	5
*** კაკასიის მთის ფერღობზე.....	25
*** უკვდავების ცივი წყარო.....	26
*** სულ სადღაც, მიდიან.....	27
*** ყინულის ფრთებით მკერდზე.....	28
*** დატოვებს ღრუბლების.....	29
*** დღე.....	30
ტალღები.....	31
*** მტკვარ-არაგვის გაშლილ.....	32
*** ზღვას.....	33
მამა, ძე და სულიწმინდა.....	34
*** ზღვა ვეღარ სცნობდა.....	35
სამიათასი ლექსის ეპილოგი.....	36
*** ქუხილის ხმაზე, როდესაც.....	37
წიგნი “ვაჟა ეგრისელი”.....	38
ტაძარი.....	39
*** ერთმანეთს რქებით.....	40
*** მეც მზის შვილი ვარ.....	41
მთვარის სონატა.....	42
*** როცა ფრთა გაჰკრა.....	43
ოდოია.....	44

*** მთვარის პატარა.....	45
*** როცა ზესკნელმა იბღაველა.....	46
*** მე ვხედავ.....	47
*** მხოლოდ სამშობლო.....	48
*** ჩაუდიოდა სქვია და.....	49
*** ყინულის ჯავშნით.....	50
*** რომ გაარღვიონ ცივი.....	51
ისევ აფხაზეთი, ისევ.....	52
*** დასავლეთისაკენ.....	53
*** გამოქცეული მიწის.....	54
*** ათასწლეულთა.....	55
*** მნათთა მირიადი.....	56
*** ჩარგლულას პირას.....	57
*** მოდის აპრილი.....	58
*** კვლავ აბღაუღდნენ.....	59
ივლისი.....	60
*** ცხავი.....	61
*** დასალიერში მზე ისე.....	62
*** შორი გზიდან მომავალი.....	63
*** კართან მდგარ.....	64
*** გაზაფხულზე.....	65
*** ღმერთების რისხვას.....	66
*** როცა მდინარე ვიყავი.....	67

*** შავი რაშით მოვა დამე.....	68
*** სტოვებს ნაპირს და.....	69
ქაშვეთთან.....	70
*** ყივილის ორღესულებს.....	71
თეთრი ფრინველი.....	72
*** მე ზღვას ვუყვარვარ.....	73
*** უშენოდ და უსიზმრებოდ.....	74
*** მთვარეს, სვანური თეთრი.....	75
*** სადღაც.....	76
მანგლისის გზაზე.....	77
წუხილი.....	78
*** არ მადარდებს დღე.....	79
გილიოტინა და ეშაფოტი.....	80
შორს ჩანან მთები.....	81
*** ჟამთა დენას დაუშლია.....	82
*** ზღვამ აიწია ქარის.....	83
*** ყველას თავისი გზა აქვს.....	84
*** იქუხა.....	85
გიხაროდენ.....	86
*** მათი ოხვრა და მათი.....	87
*** გამოჰყვებიან მთვარის.....	88
*** ეს მერამდენე.....	89
იქნებ.....	90

*** საუკუნე საუკუნეს.....	91
*** ვითარც რამზესის.....	92
*** გვიან მივხვდი რომ.....	93
კვამლი.....	94
*** ცამეტაგან.....	95
*** წუთისოფელმა ბევრი.....	96
*** მზე.....	97
უიტმენის მოგონება ცვლებების	
კუნძულზე.....	98
*** გახედა თავის წყაროს.....	99
მიხეილ ხერგიანი.....	100
*** ფრთადაკეცილი გზებით.....	101
*** ჰორიზონტს იქით.....	102
*** დასავლით მისდევს.....	103
*** თვალეზბრიალა და.....	104
ზვირთი.....	105
*** შუკებში.....	106
*** მძინარე ნავეებს ნაპირს.....	107
წინაპრის ხმალი და.....	108
*** ჩვენ.....	109
*** გადმოსცემთ რადიო.....	110
*** მოშურნეებს და.....	111
*** აქ წყდება ღავა.....	112

*** ქექავენ ღამის ნაცარს.....	113
*** მდინარეები.....	114
*** გმირი და ბრძენი.....	115
*** ცისკრის ვარსკვლავი.....	116
*** შთამომავალნი.....	117
*** ათას წლობით სისხლის.....	118
*** ჩემი სიცოცხლე.....	119
*** ყოვლისმხილველმა და.....	120
*** ბოგირთან დამჯდარი.....	121
ენბელები და იები.....	122
*** შორით მიჰქროლავ.....	123
*** იბერიის სევილია.....	124
*** მოვარემ დასტოვა.....	125
*** სინათლით სავსე.....	126
*** თმას ვისწორებ და.....	127
*** აღარ გვიშველის.....	128
*** უამს, მწუხრისას.....	129
50.....	130
*** კლდიდან დაემუნენ.....	131
გურამ რჩეულიშვილს.....	132
იმედი.....	133
ზღაპარ იყო.....	134
*** აფრის გამობერილ ღოყას.....	135

კვლავ ეხვევა.....	136
*** მე.....	137
ეს ბალახი.....	138
*** სხივებით ქედაგახეხილი.....	139
ციური ცეცხლი.....	140
*** ზღვით ამოსული ერთი	141
ალბატროსები.....	142
*** მოვალთ ტირილით	143
*** ფიქრმიუწვდომელ ცის.....	144
*** გზის პირას	145
*** ჩემი იმედის.....	146
*** იქით მივდივარ დღე.....	147
უაუქცეული ტალღები	148
*** ცისკრის კამკამა.....	149
*** გასწორებულა ეს.....	150
*** ცისკრის ვარსკვლავმა	151
*** “დიდთურქობა”	152
*** იღუმალებით არის	153
მთიები.....	154
*** თვე ისე გაქრა ენკენის	155
*** აღარ მშორდება ავი	156
*** ელვამ.....	157
*** მიწა გვიხმობს და	158

*** ბილიკების შესყართან.....	159
*** ისევ წამიღო ფიქრთა.....	160
*** კაცი იყო	161
*** მარადუამს ცისკენ	162
*** ბილიკად გდია.....	163
*** წუხილით	164
*** დღისით	165
დმერთი.....	166
*** არ მეღანდება.....	167
*** ჩაღისფერი დროშით.....	168
*** რაც გაგნდი ამ.....	169
*** მეღამაზება ზოგჯერ	170
დღე და ღამე.....	171
ვიცი რატომ წახველ.....	172
სევდიანი მუნასიბი	173
ციხე გოჯი.....	174
*** ებრძოლო თუნდ წელი	175
*** დიდი წუხილით და	176
*** თქმულებით და ტყით	177
*** გვიან მიხვდი, რომ.....	178
*** ვით წინაპართა სული	179
ჭურიაში	180
*** მკერდგანიერი და.....	181

*** სამიათასის.....	182
*** ვით აპოლონი ან ვით.....	183
უცხო ჩიტი.....	184
*** ჩემი ფიქრები.....	185
ვეფხისტყაოსნის კითხვისას.....	186
*** აბობოქრებულ.....	187
ღევების ქორწილი.....	188
*** სავსე არის ჩემი ხმები.....	189
*** მოსული ზღვიდან თუ.....	190
*** ქართული ცის.....	191
*** კარს ვუღებ სამ.....	192
*** ელვამ გაჰკრა.....	193
*** შეღამებისას ელვის.....	194
*** ხან ნაპირზე შეასკუპა.....	195
*** ნიავის ხმაზე.....	196
*** მზით მოსილი სანაპირო.....	197
*** აბრეშუმნარევ მთვარის.....	198
*** რადგან მეორე.....	199
*** ზღვა.....	200
*** დაუკითხავად როცა.....	201
*** კაცთ მოძულენი.....	202
*** არწივმა ცაში.....	203
*** ზარების ძახილს.....	204

*** გვიან.....	205
*** მტვრიან გზაზე.....	206
*** შენი დეკოლტე.....	207
*** სააკაძის გზა	208
სასაფლაოს ბილიკები.....	209
დახილი ციდან.....	210
*** არ აშორებს მალულ.....	211
ჰიმაღაი და კავკასიონი	212
*** სიყვარულით ამაღლებას	213
*** მზის სწორმა დიდმა	214
*** წუხილის ფრთებით.....	215
*** მე.....	216
უსახელო უფლისციხელი	217
ესსომებათ ეგრისელებს.....	218
*** ზღვის მიმქრალ.....	219
*** იშვიათი და უცხო.....	220
*** მზე ჩაინაცრა	221
*** აუყვნენ ცისკენ ღამის.....	222
*** გადაუშლია უკიდევანოდ.....	223
პაატა სააკაძე	224
*** ჩვენი ხომალდი მიაპობს	225
*** ჩვენ სიცოცხლე ვინც.....	226
*** იყო მაღალი კოცონი.....	227

ჰორები.....	228
*** ქარმა	229
*** ვითარცა მაშინ.....	230
*** სადღაც მთებს მიღმა.....	231
ცა.....	232
*** დასაბამიდან წვეთ-წვეთად	233
*** მოხავარდებულ ფრთებით.....	234
ოჯალეში.....	235
სამგორის ველი.....	236
*** სულ	237
*** თარიღების უღრანები.....	238
*** ფიქრი თუ აზრი.....	239
17 მარტი, 4 ოქტომბერი	240
*** არ მესმის გმირთა ძახილი	241
*** მგრისგან ბევრჯერ.....	242
*** ღამის კართან მოწყენილი	243
*** ცხარე ცრემლები.....	244

פ. א. מ. מ. פ. א.

"...הממשלה" 100-...
...הממשלה, ...
...הממשלה, ...
...הממשלה, ...
...הממשלה, ...
...הממשלה, ...
...הממשלה, ...
...הממשלה, ...
...הממשלה, ...
...הממשלה, ...
...הממשלה, ...

הממשלה
2020

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 38

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 38

გამომცემლობის
რედაქტორი – ზაურ ბედიას
მხატვარი – სპარტაკ ცინცაძე
მხატვრული რედაქტორი – ირაკლი უშვერიძე
ტექნიკური რედაქტორი – ნანა ღუმბაძე
კორექტორი – ევა ხუნწარია
კომპიუტერული
უზრუნველყოფა – ნანა და დათო მანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოლბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com